



NVRR
Goudvink 2013

Commissierapport

Nijkerk, 19 november 2013

Vooraf

In oktober 2011 heeft het bestuur van de NVRR, op basis van een evaluatie van de Goudvink 2010, besloten dat de toekenning van de Goudvink op de toenmalige wijze niet voortgezet diende te worden. Dit vanwege de toenemende kritiek van rekenkamer(commissie)s op de wijze van beoordelen. Het bestuur sprak de wens uit om door te gaan met het uitreiken van de prijs, maar wel te kiezen voor een andere vorm. Hierop is een Commissie Goudvink ingesteld, die heeft nagedacht over de opzet van de Goudvink 2013.

Met de Goudvink wilde de Commissie rekenkamers stimuleren en inspireren om de doorwerking van hun onderzoek te vergroten. De Goudvinkcommissie is van mening dat een onderzoek verschil moet maken, dat het doorwerkt en effect heeft. Doorwerking is, naast het hebben van een zeker 'technisch' niveau een belangrijk nieuw beoordelingscriterium in de nieuwe opzet. De opzet is in november 2012 voorgelegd aan de leden van de NVRR. Zij stemden in met de nieuwe opzet.

De eerste ervaringen met de nieuwe opzet zijn er inmiddels. Het is uit de schriftelijke evaluatie duidelijk geworden dat er verbeterpunten zijn, die we in overleg met de beoordelaars en de commissie kwaliteitszorg verder zullen gaan uitwerken. Uiteraard zal het resultaat hiervan en de aangepaste opzet opnieuw aan de leden worden voorgelegd.

Zoals gezegd is doorwerking de nieuwe invalshoek geweest bij de beoordeling van de rapporten voor de Goudvink 2013. Dat deze doorwerking van onderzoeksrapporten belangrijk is staat wel vast en dat het van veel factoren afhankelijk is of rapporten doorwerking hebben eveneens. Het "meten" van doorwerking is ook een lastig gegeven, maar we willen ook na de evaluatie wel doorgaan op de ingeslagen weg, omdat doorwerking het verschil kan maken tussen een goed rekenkameronderzoek en een goed en *effectief* rekenkameronderzoek.

Uitgangspunten nieuwe Goudvink

Voor de nieuwe Goudvink zijn een aantal uitgangspunten geformuleerd. Het doel van de prijs is om rekenkamers te stimuleren en te inspireren om de doorwerking van hun onderzoek te vergroten. We vinden het belangrijk dat een onderzoek verschil maakt, dat het doorwerkt en effect heeft. Met de prijs willen we daarom rapporten en daaraan gekoppelde alternatieve producten of activiteiten waarderen die naar verwachting doorwerking zullen hebben (of al bewezen doorwerking hebben gehad). De ingezonden rapporten mogen dateren uit het jaar waarin de prijs wordt uitgereikt minus (maximaal) twee jaren. Uiteraard moeten de onderzoeksrapporten wel aan een bepaalde basiskwaliteit voldoen.

De beoordelingscriteria moeten eenvoudig zijn, makkelijk toepasbaar en beperkt in aantal. Dat bevordert de transparantie en inzichtelijkheid. Wij vinden het ook belangrijk dat de criteria ruimte bieden voor maatwerk. De beoordeling mag niet ontaarden in een mechanisch afvinken of aan criteria is voldaan. Om te toetsen of de criteria die gebruikt worden inderdaad langdurige doorwerking indiceren, worden de criteria periodiek geëvalueerd.

Doorwerking

Om de doorwerking van een onderzoek te beoordelen, hebben we twee open vragen geformuleerd die de rekenkamer(commissie)s zelf moesten beantwoorden en waar mogelijk onderbouwen met stukken:

- 1) Wat heeft de rekenkamer(commissie) gedaan om de doorwerking van het onderzoek te bevorderen?
- 2) Waaruit blijkt de doorwerking?

Zo is In de beoordelingsformulieren is gekeken of bijvoorbeeld:

- het onderzoek aansloot bij de (toenmalige) actualiteit in de gemeenteraad en politiek relevant was op dat moment;
- de rekenkamer(commissie) heeft (andere) interventies gepleegd om de doorwerking van het onderzoek te vergroten (denk aan rondetafelgesprekken, workshops, opstellen handreikingen etc.);
- de vormgeving van het onderzoek zodanig is gekozen dat onderwerp en uitkomsten herkend en geaccepteerd worden, bijvoorbeeld door tussentijds mondeling of schriftelijk overleg te communiceren met de onderzochten en door de onderzochten te betrekken bij de vorming van het normenkader;
- het onderzoek aandacht besteedt aan de verschillende (deel)belangen van de actoren (raad, B&W, ambtelijke organisatie, e.a.) op het onderzochte beleidsterrein, bijvoorbeeld door de conclusies en aanbevelingen per actor te benoemen.

Daarnaast is gekeken of (bijvoorbeeld):

- het college en/of de ambtelijke organisatie de onderzoeksresultaten heeft gebruikt, bijvoorbeeld bij de formulering/aanpassing van (nieuw) beleid;
- de gemeenteraad naar aanleiding van het onderzoek vragen heeft gesteld aan het college en/of moties heeft ingediend en aangenomen;
- de gemeenteraad de aanbevelingen heeft overgenomen;
- de gemeenteraad het rapport heeft geagendeerd voor raadsbehandeling (plenair en/of in functionele raadscommissie).

De inzenders is gevraagd bewijsmateriaal mee te zenden om de doorwerking aan te tonen.

Basiskwaliteit rapport

Daarnaast hebben we een beoordeling uitgevoerd om vast te stellen of het rapport wel aan een bepaalde basiskwaliteit voldoet. Hiertoe zijn een vijftal criteria benoemd:

1. In het rapport is een beschrijving opgenomen van:
 - a. De reden van de onderwerpkeuze;
 - b. Een beschrijving van het onderzoeksonderwerp;
 - c. Onderzoeksvragen;
 - d. Onderzoeksaanpak;
 - e. Databronnen;
 - f. Gehanteerde normen;
 - g. Eventuele beperkingen van het onderzoek.
2. De onderzoeksbevindingen zijn onderbouwd met valide en betrouwbare data. De bevindingen geven antwoord op de onderzoeksvragen.
3. De conclusies en oordelen sluiten aan op de bevindingen. Oordelende conclusies zijn gebaseerd op een heldere norm.
4. De aanbevelingen hebben een logische relatie met de oordelen en bevindingen en zijn concreet geformuleerd.
5. Het rapport is toegankelijk („lezersvriendelijk“).

Beoordeling

De beoordelingen zijn op verzoek van de commissie Goudvink in positieve formuleringen verwoord in de antwoordenlijst. De positieve toon is gehanteerd om de stimulerende bedoelingen van de Goudvink zoveel mogelijk te ondersteunen. De oordelen zouden in het verleden meer dan eens te zeer negatief kwalificerend zijn geweest, waardoor de belangstelling voor deelname aan de Goudvink afnam.

Proces

In november 2012 hebben de leden van de NVR ingestemd met de nieuwe opzet van de Goudvink. In het voorjaar van 2013 is aan de leden gevraagd rapporten in te zenden onder de nieuwe voorwaarden. Op dat zelfde moment is gevraagd of vrijwilligers zich beschikbaar wilden stellen de rapporten te beoordelen.

Er zijn 29 inzendingen binnengekomen en er hebben zich 14 beoordelaars gemeld: zeven van lokale rekenkamers en zeven van de Algemene Rekenkamer.

De inzendingen werden verdeeld onder zeven gemixte koppels van twee beoordelaars. De koppels kregen elk vier rapporten (één koppel kreeg er vijf), die zij in onderling overleg hebben beoordeeld op de twee hiervoor genoemde thema's (i.e., basiskwaliteit en doorwerking) aan de hand van een gestructureerde vragenlijst.

De koppels hebben vervolgens hun beoordelingen van de rapporten in volgorde van afnemende waardering ingediend voor de long list.

Er resulteerden acht beste rapporten op de long list; vier koppels dienden elk één rapport in, twee koppels dienden elk twee rapporten als beste in, één koppel wilde geen van de door hen beoordeelde rapporten voordragen voor de long list.

De acht rapporten en beoordelingen zijn aan de beoordelaars toegestuurd met het verzoek hieruit een individuele top vijf te selecteren (rangordening van 1 tot en met 5).

In het overleg van 3 september 2013 is met elf van de veertien beoordelaars de shortlist samengesteld. Eerst op basis van een platte telling van de individuele waarderingen, daarna op basis van een inhoudelijke discussie.

Kwaliteitsborging

Met deze werkwijze is elk rapport door tenminste twee beoordelaars gezien, maar een integrale vergelijking van alle 29 rapporten ontbreekt. Dit zou immers te veel tijd en capaciteit van de beoordelaars vergen. Het zou kunnen voorkomen dat een koppel drie of vier uitstekende rapporten voorgelegd heeft gekregen maar door de gekozen werkwijze er drie moet laten afvallen en dus niet voordraagt voor de long list. Dit zou alsdan een ongewenste voordracht opleveren.

Om dit ongewenste effect te voorkomen zijn twee maatregelen getroffen:

- De koppels kregen de mogelijkheid om meer dan een rapport voor te dragen voor de long list. Twee koppels hebben dat inderdaad gedaan.

- De twee begeleiders van de Algemene Rekenkamer hebben op de achtergrond alle rapporten marginaal getoetst, zodat een dergelijk effect tijdig gesignaleerd zou kunnen worden.

De naar dit marginale oordeel potentiële kandidaten bleken goed te zijn verspreid over de koppels. Wij stellen vast dat het ongewenste effect zich niet heeft voorgedaan.

Tussenresultaten

Drie van de 29 ingezonden rapporten bleken naar hun aard niet geschikt. Het betroffen evaluaties van eerder uitgebrachte rapporten. Deze op zichzelf goede evaluaties hadden geen 'eigenstandige' doorwerking of boden geen duidelijkheid daarover; zij konden daarop niet of niet goed worden beoordeeld. Deze rekenkamers hebben hierover voor de uitreiking van de Goudvink bericht ontvangen van de commissievoorzitter.

Van Longlist naar Shortlist

De beoordelaars kandideerden acht rapporten voor de long list. Zoals aangegeven hebben de beoordelaars ieder een top vijf samengesteld. Deze top vijf van iedere beoordelaar diende als input voor de discussie op 3 september 2013 over de samenstelling van de short list. De nummer één van de top vijf van een beoordelaar kreeg 100 punten toebedeeld, nummer twee 50 punten, nummer drie 30 punten, nummer vier 20 punten en nummer vijf 15 punten. In het overleg van 3 september 2013 is gebleken dat er grote mate van overeenstemming was over de eerste drie rapporten van de short list. Een inhoudelijke discussie over de andere vijf leidde uiteindelijk tot de keuze voor laatste twee rapporten voor de shortlist.

Van Shortlist naar Winnaar

Op 3 oktober is de jury in Utrecht bij elkaar geweest om de definitieve keuze voor de winnaar te maken.

De jury bestond dit jaar uit:

- **Drs. Ferd Crone (jury voorzitter)**
burgemeester van Leeuwarden
- **Aukje van Roessel**
freelance journalist bij De Groene Amsterdammer
- **Prof. Dr. Henriette Maassen van den Brink**
hoogleraar aan de Universiteit Amsterdam en Universiteit Maastricht

De jury heeft van alle rapporten op de shortlist alle documentatie ontvangen en gelezen. Tijdens de bijeenkomst in Utrecht is ieders mening over alle rapporten besproken waarna de jury tot een unaniem besluit kwam.

Evaluatie en vervolg

De opzet om doorwerking een prominentere rol te laten spelen bij het beoordelen van de ingezonden rapporten lijkt geslaagd, maar een definitieve conclusie op basis van een grondige evaluatie kunnen we nu nog niet trekken. Wel is duidelijk dat er verbeterpunten zijn, zowel procesmatig als inhoudelijk.

Aan de beoordelaars is gevraagd een evaluatieformulier in te vullen, maar naast een inhoudelijke evaluatie zal de Goudvinkcommissie ook het hele proces grondig evalueren. Dit zal in gezamenlijk overleg tussen beoordelaars en commissie Goudvink nadere uitwerking krijgen. We sluiten niet uit dat de huidige opzet toch nog wat aanpassing behoeft. Zodra de evaluatie volledig is afgerond zullen we daar verslag van doen.

Mocht de uitkomst leiden tot een aanbeveling om de opzet aan te passen, dan zullen we dit tijdens een volgende ledenvergadering gemotiveerd aan de leden voorleggen.

Nijkerk, 19 november 2013

Goudvink commissie:

Wil Oosterveld, voorzitter

Vivien van Geen

Robert Douma

Suzanne Pietersma

Astrid de Neyn van Hoogwerff

Caroline Loomans